

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Вісник аграрної науки Причорномор'я

Науково-теоретичний фаховий журнал

Видається Миколаївським державним аграрним університетом

Вип. № 1(25)

2004 р.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

УДК 636.7.061.(477)

**КІНОЛОГІЧНА СПІЛКА УКРАЇНИ
ЯК НАЦІОНАЛЬНА КІНОЛОГІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ
ТА СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОЇ
КІНОЛОГІЧНОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

С.С.Шевченко, експерт FCI, президент
Кінологічна спілка України

Собаківництво — одне з важливих явищ всесвітньої культури. Генофонд чистопородних собак — безцінний результат багатовікової селекції, а праця заводчика, що зберігає і вдосконалює цей скарб — процес, безумовно, творчий.

Сьогодні, в епоху розвиненої техніки і урбанізації, собака для багатьох людей — єдина пуповина, що забезпечує сучасній людині зв'язок з матір'ю-природою, зі світом дійсних почуттів, з такими напівзабутими категоріями як справжня любов, відданість, аж до самозречення.

Собака — це більше, ніж просто собака. Це — безмежний світ, що торкається нас поза межами кордонів і політичних умовностей. Кінологія — це не просто напрямок діяльності, а безмежне поле прикладання енергії і це поле інтернаціональне і повинно служити тільки добру.

Сучасний міжнародний рівень кінології — це не тільки виставки і змагання, це велика наукова робота, а також живе спілкування однодумців і ентузіастів, це простий шлях до порозуміння між людьми різних культур, різних народів, яких об'єднує одне хобі і які розуміють один одного “без слів”.

На сьогодні в світі культивується майже 400 порід собак.

Сучасне розведення чистопородних собак повинно служити меті збереження та збільшення генетичного виду (полігенності) породи собак.

Але це неможливо без єдиної системи, єдиної законодавчої бази, єдиних, визнаних в усьому світі стандартів порід собак, всесвітнього вирішення проблеми щодо розведення та розвитку порід собак на підставі довгострокових цілей та міцних принципів, щоб собакам не бракувало міцного здоров'я, характеру або робочих якостей.

У зв'язку з цим майже 100 років тому найбільш розвинені держави світу — Іспанія, Німеччина, Італія, Бельгія, Швеція, Швейцарія, Данія, Голландія, Франція та інші об'єдналися у всесвітню громадську організацію (бо чистопородні собаки є особистою власністю людей) Міжнародну Кінологічну Федерацію (FCI), яка на сьогодні об'єднує 80 країн світу в тому числі і нашу державу, яку представляє Кінологічна Спілка України (КСУ).

49 країн — її федеративні члени, 28 — асоційовані члени, 3 країни — контракт партнери. Щодо поділення на секції (континентальні), то країни розподіляються наступним чином: Європа — 44, Латинська Америка — 20, Азія — 12, Африка — 2, Океанія (Австралія та Нова Зеландія) — 2 країни. Наша держава входить до Європейської секції FCI.

FCI є законодавчою організацією в області кінології. Тільки ця організація щорічно проводить Європейську і Всесвітню виставки собак, в яких беруть участь більше 15 тисяч (на кожній) чистопородних собак з усього світу.

Штаб-квартира FCI знаходиться в м.Тюїн (Бельгія). До складу FCI входять тільки провідні національні кінологічні органі-

зації і тільки одна загальнопородна організація від країни може бути прийнята до FCI.

Представником України в FCI є Кінологічна Спілка України.

До вступу в FCI українська кінологія залишалася не легалізованою на міжнародному рівні, мала обмежений генофонд, а ті собаки, що розводились, не були визнані як чистопорідні, експерти-кінологи не входили до реєстру ліцензованих експертів.

КСУ була створена у 1990 році з ініціативи АН України рішенням установчої Конференції провідних собаководів України як принципово нове професійне об'єднання кінологів, що поставило метою привести національну кінологію до визнання міжнародним кінологічним співтовариством. Почесне місце серед засновників КСУ посідає перший Президент України, народний депутат України Леонід Макарович Кравчук, а також академік НАН України, директор Інституту молекулярної біології і генетики Геннадій Харлампієвич Мацука.

КСУ — єдина організація, якій Кабінетом Міністрів України було делеговано право вести Національну Племінну книгу чистопородних собак України і представляти національну кінологію на міжнародному рівні. У 1993 році була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України № 13 від 12.01.1993 р., у якій КСУ було доручено представляти національну кінологію України в Міжнародній Кінологічній Федерації (FCI).

30 травня 1996 року на Всесвітній Генеральній Асамблеї FCI Україна в особі КСУ нарешті була прийнята до FCI у статусі контракт-партнера, а у 2003 році КСУ отримала вже статус асоційованого члена FCI, і це є визнанням плідної роботи КСУ як провідної кінологічної організації нашої держави.

Приєднання КСУ до FCI відбулося після кропіткої роботи, що КСУ вела протягом багатьох років, проводячи послідовну політику об'єднання собаководів України, переборюючи відособеність, тенденцію до децентралізації. Протягом ряду років КСУ працювала у тісному контакті з FCI і приймала її представників, що вивчали стан кінології в Україні, у центрі й у регіонах, здійснюючи інспекторську перевірку і проводячи експертизу на

виставках. У результаті FCI прийшла до висновку, що КСУ є єдиною громадською загальпородною організацією собаководів, що гідна представляти Україну в FCI і FCI в Україні.

Нині КСУ працює за всесвітніми законами FCI в галузі чистопородного собаківництва та вирішує питання розведення чистопородних собак всіх порід в національних масштабах. Членами КСУ є більше 130 тисяч власників достовірно чистопородних собак, що мають родоводи з логотипом FCI і визнаються в усьому світі.

Метою діяльності КСУ є сприяння збереженню і поліпшенню національного генофонду чистопородних собак України, як національного здобутку, шляхом їхнього племінного розведення на науковій основі, спираючись на досвід FCI і вітчизняного собаківництва.

КСУ працює за єдиними правилами і єдиними документами, приведеними у відповідність до міжнародних вимог, і в той же час відображає вітчизняну специфіку, має обладнаний комп'ютерний центр, сучасну оригінальну комп'ютерну базу даних для реєстрації і централізованої видачі родоводів.

Основним завданням КСУ є:

- створення, збереження і раціональне використання племінних ресурсів чистопородних собак високої племінної цінності з метою поліпшення та поповнення національного генофонду чистопородних собак України, чий фізичний стан і морфологічні особливості задовольняють вимогам стандарту породи, здібні до навчання і використання робочих функцій у відповідності зі специфічними особливостями своєї породи;
- забезпечення діяльності єдиної системи селекції в собаківництві шляхом ведення достовірного обліку походження, зберігання первинних племінних документів, створення комп'ютерного банку даних чистопородних собак України, оцінка за типом та якістю нащадків, одержання собак з корисними і вищими генетичними ознаками, створення експортного потенціалу племінних ресурсів собак України;
- розробка стандартів вітчизняних порід собак;
- стимулювання наукових досліджень у галузі кінології, розвитку вільного обміну кінологічною інформацією і племінним

матеріалом між членами Спілки та іншими громадянами, як в Україні, так і за її межами.

Усього в Єдину Племінну книгу собак усіх порід України з моменту заснування КСУ внесено близько 185 тисяч чистопородних собак.

Уся діяльність КСУ здійснюється за територіальним принципом — через регіональні відділення. В даний час у системі КСУ плідно працюють близько 120 офіційно зареєстрованих регіональних відділень (у т.ч. 24 — обласних і 88 — міських і територіальних), у рамках яких згуртувалися провідні кінологи країни, зосереджено визнані у всіх країнах світу, офіційно зареєстровані українські розплідники чистопородних собак.

Центральним керівним органом КСУ є Головне управління в м. Києві, яке координує роботу всієї системи КСУ, є безпосереднім організатором відомих за межами України виставок “Україна”, “Кубок мера Києва” і “Кришталевий кубок України”, розробляє нормативну, регулюючу й іншу документацію КСУ, співпрацює з державними органами, науковими й освітніми установами. Окремі напрямки роботи визначаються і контролюються постійними Комісіями КСУ.

З 1995 року всі країни світу визнають ліцензованих КСУ експертів з екстер'єру собак та суддів з робочих якостей (службових та мисливських собак).

На міжнародні виставки собак під егідою FCI приїздять найвідоміші заводчики із своїми найтитулованішими собаками з багатьох країн світу, щоб одержати для своїх улюбленців найвищий світовий титул САСІВ (кандидат у міжнародні чемпіони краси), кандидат у міжнародні чемпіони з робочих якостей (САСІТ), визнані міжнародні титули і звання та підтвердження FCI про їхню реєстрацію.

Щорічно КСУ проводить ряд міжнародних, національних, регіональних і спеціалізованих виставок у різних містах України, а також чемпіонати по породах, спортивні змагання, різні особисті і групові конкурси, кваліфікаційні і залікові семінари й інші кінологічні заходи. Двічі на рік у Києві проводяться найбільші в

Україні Міжнародні виставки собак усіх порід FCI-CACIB, що стали вже традиційними для нашої країни — “Україна” і “Кубок мера Києва” (квітень), “Кришталевий кубок України” (грудень), що високо оцінюються закордонними колегами, експертами і власниками собак у всіх країнах світу. Також протягом року КСУ проводить 8 Міжнародних виставок FCI-CACIB (із присвоєнням титулу “Кандидат у міжнародні чемпіони краси”), 27 Національних виставок у різних містах України, на яких присуджується титул САС (Кандидат у Чемпіони України). У них беруть участь тільки собаки з всесвітньо визнаними родовами.

Метою проведення виставок є виявлення поголів'я, що найбільш повно відповідає вимогам стандартів, затверджених щодо чистопорідних собак різних порід.

Виставки є основним племінним заходом і відображають професійну роботу селекціонерів-заводчиків.

Ці виставки є вінцем кропіткої роботи ентузіастів, подіями національного порядку, що реально відображають ріст культури вітчизняного собаківництва, досягнення селекціонерів-кінологів. Наявність виставкової культури міцно пов'язана із соціалізацією собаки. Собака на виставці повинна спокійно реагувати на оточуючих її людей і собак, не виявляти агресії. Зрозуміло, що службові і спортивні собаки мають всі необхідні навички поведінки в суспільстві, “гарні манери” відіграють не останню роль.

Про високий рейтинг виставок КСУ говорить постійно зростаюча кількість гостей і учасників. Крім професійних конкурсів, виставки покликані пропагувати гуманне і грамотне ставлення до тварин. Власниками собак-учасників і глядачами виставок є представники різних соціальних шарів, професій, вікових груп, громадяни різних країн. Це події, що викликають інтерес не тільки фахівців-кінологів, але й, покликані відродити традицію відвідування їх усією родиною.

З 1996 року КСУ провів 37 виставок рангу САСІВ, у яких взяло участь 27340 експонентів із різних країн, і вело суддівство 68 провідних експертів світу. Виставок рангу САС проведено 105. У них взяло участь 31903 експонента, і вело суддівство 49

експертів, як національних, так і міжнародних.

КСУ приділяє велику увагу тестуванню нервової системи плідників, перевірці та розвитку робочих якостей службових та мисливських собак, впроваджуючи міжнародні види дресирувань: IPO, Schutshund, Obidience і ін. Собаки таких порід як англійський бультер'єр, американський стаффордширський тер'єр, американський бульдог та інші беруть участь у спортивних змаганнях з пересування важких предметів – “Weight-pulling”. Національна команда КСУ щорічно бере участь у Чемпіонатах світу з IPO, що проходили в Австрії, Словенії, Німеччині і т.д. На Чемпіонаті світу зі слідової роботи (FH) українська команда завоювала сьоме місце (з 18-ти команд). Змагання з IPO-I-III стали в Україні традиційними.

З кожним роком у системі КСУ збільшується кількість собак мисливських (23971 собака) і службових (101 976 собак) порід високого екстер'єрного рівня і гарних робочих якостей. З ними ведеться серйозна племінна і дресирувальна робота, проводяться іспити із робочих якостей, а також польові іспити для собак мисливських порід. Собаки, що пройшли відбір і отримали відповідні документи, можуть виставлятися на міжнародних виставках у робочому класі і брати участь у міжнародних іспитах.

КСУ тісно співробітничает з розплідниками і кінологічними службами міліції, прикордонних військ, митниці, підрозділами рятувальних і охоронних служб. Найбільші розплідники цих служб знаходяться на обліку в КСУ і працюють за правилами FCI.

Організація пропагує цивілізоване собаківництво. У системі КСУ діють демократичні стосовно собаківників і гуманні стосовно тварин принципи.

Особлива увага приділяється роботі з дітьми і підлітками в школах юного кінолога і юного хендлера, що вирішує проблему їхнього дозвілля і вчить гуманному ставленню до тварин, з ранніх років прищеплює любов і повагу до них. В усіх областях України працюють школи юного хендлера. На виставках КСУ проводяться Чемпіонати і конкурси юного хендлера. Юні хендлери з України посідають призові місця на виставках за межами України. Усього в Україні відбулося 137 Чемпіонатів із юніор-хендлінгу, у яких

взяло участь 1825 дітей і підлітків.

КСУ має спеціалізовані інформаційні видання: журнали “Ретс-Питомцы”, “Мир собак”, буклети і каталоги виставок, інформаційний бюлетень “КСУ-інформ”, довідники по породах, має в Інтернеті сайт ГУ КСУ і сайти ряду регіональних відділень.

У КСУ постійно діють курси по підготовці фахівців-кінологів, експертів з екстер'єру, суддів по спортивних якостях, фігурантів, тренерів, кер-майстрів, заводчиків, хэндлерів і тощо, проводяться семінари по породах, із дресування, по підвищенню кваліфікації експертів Кінологічної Спілки України.

Базу для успішної роботи КСУ забезпечують вчені і практики, висококваліфіковані викладачі, що готують кадри сучасної кінології, перекладачі, які здійснюють переклад міжнародної інформації, комісія зі стандартів, що адаптує стандарти порід, фахівці, які координують племінну роботу та ін.

Завдяки сприянню КСУ і НАН України при Державному університеті в м. Одесі й Державному аграрному університеті в м. Миколаєві відкрито відділення, де готують фахівців — спеціалістів і магістрів за фахом “Кінологія”.

Найважливіша і найвідповідальніша робота припадає на племінну та наукову комісії FCI, які працюють в тісному контакті, вирішуючи актуальні проблеми чистопородного собаківництва.

Не тільки головна комісія FCI визначає питання, що хвилюють всіх, хто займається розведенням чистопорідних собак, але й всі племінні та наукові комісії національних кінологічних організацій країн-членів FCI.

Велика увага приділяється ефективності використання в кінології останніх досягнень науки, в тому числі — своєчасних інформаційних технологій.

У зв'язку з цим, ДНК-тести сьогодні є важливим інструментом контролю генофонду чистопородних племінних собак і в майбутньому зможуть стати інструментом, що кардинально змінить племінну роботу в цілому.

Комісія FCI рекомендує кінологічним організаціям держав-членів FCI найскоріше ввести в практику ДНК-обстеження плідників відпо-

відно до методик і стандартів, що прийняті Міжнародним Товариством Вивчення Генетики Тварин (ISAG). В свою чергу комісія не пропонує єдиних, уніфікованих правил тестування тканин.

Технологія аналізу, рівно як і тип тканин (слина, шерсть, скріб, кров і т.ін.) проводиться залежно від метода і об'єкта вивчення, що дасть змогу визначити походження, з'ясувати спадкові захворювання або провести повне обстеження плідників.

Предметом постійної турботи племінних та наукових комісій залишаються такі питання як темперамент собаки, що не відповідає вимогам стандарту її породи, недостатні робочі якості службових і мисливських собак, заяча губа, вовча паща, епілепсія, крипторхізм, альбінізм, звуження гортані, інтерсексуальність, атрофія та дисплазія сітківки, спадкова глухота, спадкові захворювання і дефекти зубів та зубного апарату, лейкози та багато інших спадкових захворювань та дефектів.

Ми, кінологи, сподіваємося, що вчені разом з нами — практиками прикладуть всі зусилля для того, щоб собаки, національний генофонд чистопородних собак України, були функціонально здоровими, відповідали вимогам стандарту породи і мали необхідні робочі якості.

УДК 820 (73) 2.36

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПОРОДНОЙ ГЕНЕТИКИ И СЕЛЕКЦИИ СОБАК

*А.Л.Трофименко, доктор биологических наук, профессор
Национальный аграрный университет*

В недавнее время при всестороннем использовании арсенала методов молекулярной и субмолекулярной биологии общая генетика осуществила значительный прорыв в прикладную. В частности, в видовой генетике собак каталог наследственных признаков, составленный за последние тридцать лет, включает уже более тысячи названий; обнаружено около тридцати тысяч “и-РНК”, т.е. функционально активных генов [6, 9]. Последние присутствуют в по-